

Innst. 218 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:26 S (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås om et universelt utformet samfunn

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innlemme (inkorporere) FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025, og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av diskrimineringslovgivningen slik at retten til informasjon, varer og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne inkluderes.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et mer forpliktende regelverk for universell utforming av eksisterende bygg, anlegg, transportmidler og infrastruktur.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en statlig ordning med delfinansiering av oppgradering av offentlige bygg i norske kommuner og fylker, der skole og undervisningsarealer og bygg skal prioriteres.
6. Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at opplæringen i alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlig.
7. Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre at kultur- og idrettsarenaer og bygg er tilgjengelige for alle.
8. Stortinget ber regjeringen sikre at mål og innsatser i Nasjonal transportplan må samordnes med målet om et tilgjengelig Norge innen 2025 og et universelt utformet samfunn innen 2035.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan det kan sikres tilbud om assistanse for mennesker med nedsatt funksjonsevne ved større trafikale stasjoner og knutepunkt.
10. Stortinget ber regjeringen påse, og eventuelt fremme forslag som sikrer, at virksomheter som retter seg mot allmennheten, jobber systematisk for at deres kommunikasjon og informasjon er universelt utformet.
11. Stortinget ber regjeringen sikre at det tilbys skolepensum i det formatet elever med nedsatt funksjonsevne har behov for å kunne delta fullgodt i opplæringen.
12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en gradvis innføring av krav om teksting, syns- og tegnspråktolking av innhold på alle medier og flater.
13. Stortinget ber regjeringen stimulere til forskning og utvikling av universelt utformet IKT og velferdsteknologi.
14. Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av et krav om tilgjengelighet som inngangskrav for offentlig støtte til kulturarrangører.
15. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av et krav om ulike former for tolking på kultur- og idrettsarrangementer, herunder skrive-, syns- og tegnspråktolking.
16. Stortinget ber regjeringen sikre en gratis ledsagerordning ved alle typer kultur- og idrettsarran-

gementer som mottar offentlig støtte, herunder løsning for bestilling av billetter på nett med elektronisk ledsagerbevis.

17. Stortinget ber regjeringen sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får ta med ledsagere i utøvelse av fritidsaktiviteter.
18. Stortinget ber regjeringen sikre at valglokaler og lokaler for politiske møter må være tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
19. Stortinget ber regjeringen sikre et tilbud om tolketjenester og annen tilsvarende bistand i forbindelse med politiske møter.
20. Stortinget ber regjeringen gjenopprette en ordning som ivaretar de funksjonene som Statens råd for likestilling av funksjonshemmede var ment å sikre.
21. Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med arbeids- og utdanningsreiser for dem med varige forflytningsvansker utvides til å gjelde politisk deltakelse.
22. Stortinget ber regjeringen sikre at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et format som er tilgjengelig for alle.
23. Stortinget ber regjeringen sikre at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr slik at personer med nedsatt funksjonsevne sikres en trygg evakuering.
24. Stortinget ber regjeringen sikre at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne.
25. Stortinget ber regjeringen, i arbeidet med ny teknisk forskrift TEK17, unngå regler som reduserer graden av universell utforming av samfunnet, herunder en eventuell svekkelse av kravene til snusirkel for rullestol.
26. Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med servicehunder blir mer lik ordningen med førerhund for blinde og svaksynte.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 19. desember 2016 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 27. januar 2017 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten

Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, er i likhet med forslagsstillerne opptatt av å legge universell utforming til grunn for samfunnsutviklingen. Det er tverrpolitisk enighet om at målet er et samfunn hvor alle kan delta. Likestilling og universell utforming og tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelse er viktig for å nå dette målet.

I representantforslaget fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås er det fremmet 26 forslag for et bedre universelt utformet samfunn. Forslagene spenner over flere saksfelt og hører inn under ansvarsområdet til flere ulike departementer og komiteer. Komiteen vil derfor kommentere det som er mest relevant for komiteens ansvarsområde.

Komiteen viser til at Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har ansvar for å koordinere de ulike tiltakene til personer med funksjonsnedsettelse på tvers av departementene i forhold til universell utforming, diskriminering og likestilling. Det vises til svarbrevet fra barne- og likestillingsminister Solveig Horne av 27. januar 2017. Alle forslagene i representantforslaget er kommentert eller besvart.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg at flere av forslagene allerede er gjennomført og tatt til følge. Noen er implementert i vedtatte planer. Det vises blant annet til regjeringens handlingsplan for 2015–2019 hvor det er beskrevet 47 tiltak på ansvarsrådene til 11 departementer. Handlingsplanen har hovedvekt på IKT og velferdsteknologi. Arbeidet med universell utforming følges i tillegg opp på andre viktige samfunnsområder som bygninger, transport og uteområder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener universell utforming av samfunnet må ha høy prioritet og at et samfunn med stor grad av universell utforming er et gode for alle. Løsninger som gir likeverdig tilgjengelighet er bra både for personer med nedsatt funksjonsevne og for eksempel eldre og barnefamilier. Gjennom to handlingsplaner ble dette arbeidet systematisert i perioden 2005–2013 av regjeringen Stoltenberg II. I planene ble det uttrykt en ambisjon om et universelt utformet Norge i 2025. Regjeringen Solberg har videreført en ordning hvor regjeringen vedtar en handlingsplan for området. Disse medlemmer registrerer at regje-

ringen Solbergs handlingsplan har fjernet ambisjonene om et universelt utformet Norge i 2025.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener også at arbeidet med universell utforming skal ha høy prioritet. Flertallet viser til at regjeringen Solberg gjennomførte et scenarioprojekt i samarbeid med brukerne og brukerorganisasjonene i 2016, for å finne ut hvilket handlingsrom en hadde i å nå visjonen om et universelt utformet samfunn innen 2025. Konklusjonen var at en måtte se lenger enn 2025. Det trengtes mer tid for å nå målet om universell utforming på alle samfunnsområder. Anbefalingen var at universell utforming må gis høy prioritet og at det må utarbeides delstrategier og handlingsplaner for de ulike sektorene. Arbeidet med universell utforming må sees i sammenheng med pågående eller planlagte utviklingsprosesser. Dette vil regjeringen Solberg følge opp.

Komiteen viser til at Statsbygg har en handlingsplan som sikter mot at alle de bygningene som Statsbygg forvalter skal være universelt utformet innen 2025. Når det gjelder nettsteder, er det lovfestet at alle eksisterende og nye nettsteder rettet mot allmennheten skal være universelt utformet innen 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er fornøyd med at det systematiske arbeidet som er gjort i etaten fra 2005 gir resultater, og mener disse erfaringene må overføres til andre deler av forvaltningen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å innlemme FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettighetsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett. Flertallet viser til at Stortinget ratifiserte FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i 2013. Ny vergemålslov trådte i kraft for å sikre at norsk lovgivning på vergemålsområdet skulle være i tråd med konvensjonen. Det ble også gjort en endring i diskrimineringsombudsloven for at Likestillings- og diskrimineringsombudet skulle føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med Norges forpliktelser etter konvensjonen.

Flertallet mener at menneskerettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne er ivaretatt i dagens lovverk og traktater. Det vises i den forbindelse til at selv om konvensjonen ikke er inkorporert

i norsk lov, så vil Grunnloven § 92 om at «Statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i (...) for Norges bindende traktater om menneskerettigheter», også omfatte FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Presumsjonsprinsippet kommer også til anvendelse, som innebærer at norske rettsregler så langt det er mulig skal tolkes slik at de ikke kommer i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser.

Universell utforming skal ivaretas i kommunal og regional planlegging i samsvar med plan- og bygningsloven § 5-1. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger til rette for at kommunene og fylkeskommunene får veiledning i bruk av planverktøyene i loven slik at det blir et bedre grunnlag for å realisere mål om tilgjengelighet for alle.

Medlemene i komiteen fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti støtter forslaget om å innlemme CPRD-konvensjonen i menneskerettslova, som eit verkemiddel for å styrkje rettane til personar med nedsett funksjonsevne. Desse medlemene viser til at fleire andre FN-konvensjonar allerede er innlemma i den norske menneskerettslova, og meiner det er naturleg at CPRD vert innlemma på lik linje med disse. Desse medlemene sluttar seg elles til NOU 2016:17 («På lik linje – Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming»), som påpeikar at rettane til personar med nedsett funksjonsevne enno ikkje er tilstrekkeleg ivaretatt i Noreg.

Komiteen er kjent med at det er store variasjoner fra sektor til sektor med hensyn til hvor nær vi er et universelt utformet samfunn. Utfordringene er størst når det gjelder eksisterende bygninger, uteområder og infrastruktur. Når det utføres rehabiliteringer og stønadspålegg på eksisterende bygg og anlegg, vil plan- og bygningslovgivningens relevante bestemmelser komme til anvendelse med kravet om universell utforming. Dette vil gi flere bygg med universell utforming over tid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det fortsatt er store behov for å fornye eksisterende bygningsmasse i flere deler av offentlig sektor, og gjennom rentekompensasjonsordningene har kommunene fått drahjelp til å utføre nødvendige oppgraderinger slik statsråden sier i sitt svarbrev til komiteen. Det viser at det fortsatt er behov for slike ordninger og at det er nødvendig med en forsterket kommuneøkonomi.

Disse medlemmer viser til sine respektive partiers alternative statsbudsjetter i perioden 2013–

2017 som synliggjør en betydelig økning i kommunenes frie inntekter i forhold til regjeringens budsjettforslag. I tillegg har husbanken en sentral rolle i bygging av nye boliger, og det er nødvendig med en sterkere satsing på boliger som er delfinansiert gjennom statlige ordninger og som ivaretar universell utforming.

Medlemene i komiteen frå Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til kommentaren til representantforslaget frå Norsk Handikapforbund og støttar forslaget om at regjeringa vert beden om å fremme ei statleg ordning med sikte på å utbetre eksisterande offentlege bygg for universell utforming. At investeringsramma for rentekompen-sasjonsordninga no er brukt opp, betyr at regjeringa må få på plass nye midlar for tilrettelegging av eksisterande offentlege bygg for universell utforming.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag, til erstatning for representantforslagets opprinnelige forslag nummer fem:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at rentekompen-sasjonsordningen for rehabilitering av skole- og svømmeanlegg får ny investeringsramme og at det stilles krav om universell utforming av bygg som kommer inn i ordningen, og at det etableres plan- og stimuleringsmidler slik at offentlige bygg i kommunen kan gjøres universelt utformet innen 2025.»

Dette medlem fremmer, med bakgrunn i representantforslaget, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innlemme (inkorporere) FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av diskrimineringslovgivningen slik at retten til informasjon, varer og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne inkluderes.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et mer forpliktende regelverk for universell utforming av eksisterende bygg, anlegg, transportmidler og infrastruktur.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at opplæringen i alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlig.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre at kultur- og idrettsarenaer og bygg er tilgjengelige for alle.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at mål og inn-satser i Nasjonal transportplan må samordnes med målet om et tilgjengelig Norge innen 2025 og et universelt utformet samfunn innen 2035.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan det kan sikres tilbud om assistanse for mennesker med nedsatt funksjonsevne ved større trafikale stasjoner og knutepunkt.»

«Stortinget ber regjeringen påse, og eventuelt fremme forslag som sikrer, at virksomheter som retter seg mot allmennheten, jobber systematisk for at deres kommunikasjon og informasjon er universelt utformet.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det tilbys skolepensum i det formatet elever med nedsatt funksjonsevne har behov for for å kunne delta fullgodt i opplæringen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en gradvis innføring av krav om teksting, syns- og tegnspråktolking av innhold på alle medier og flater.»

«Stortinget ber regjeringen stimulere til forskning og utvikling av universelt utformet IKT og velferdsteknologi.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av et krav om tilgjengelighet som inngangskrav for offentlig støtte til kulturarrangører.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av et krav om ulike former for tolking på kultur- og idrettsarrangementer, herunder skrive-, syns- og tegnspråktolking.»

«Stortinget ber regjeringen sikre en gratis ledsagerordning ved alle typer kultur- og idrettsarrangementer som mottar offentlig støtte, herunder løsning for bestilling av billetter på nett med elektronisk ledsagerbevis.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får ta med ledsagere i utøvelse av fritidsaktiviteter.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at valglokaler og lokaler for politiske møter må være tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne.»

«Stortinget ber regjeringen sikre et tilbud om tolketjenester og annen tilsvarende bistand i forbindelse med politiske møter.»

«Stortinget ber regjeringen gjenopprette en ordning som ivaretar de funksjonene som Statens råd for likestilling av funksjonshemmede var ment å sikre.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med arbeids- og utdanningsreiser for dem med varige forflytningsvansker utvides til å gjelde politisk deltakelse.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et format som er tilgjengelig for alle.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr slik at personer med nedsatt funksjonsevne sikres en trygg evakuering.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne.»

«Stortinget ber regjeringen, i arbeidet med ny teknisk forskrift TEK17, unngå regler som reduserer graden av universell utforming av samfunnet, herunder en eventuell svekkelse av kravene til snusirkel for rullestol.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med servicehunder blir mer lik ordningen med førerhund for blinde og svaksynte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det bør utarbeides en helhetlig plan og er enig i at flere av forslagene som fremmes i denne saken vil være en viktig del av en slik plan. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om at regjeringen skal legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025 og et universelt samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025, og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.»

Komiteen viser til at det er viktig at universell utforming og tilgjengelighet er på agendaen når

utviklingsprosjekter og plandokumenter lages. Brukerne må inviteres med i planleggingen. I den forbindelse viser komiteen til et scenarioprojekt som ble gjennomført i regi av Bufdir i 2016 for å se på handlingsrommet for å utvikle et universelt utformet samfunn. Blant deltakerne var representanter for interesseorganisasjoner for funksjonshemmede, forskningsinstitusjoner og offentlige og private faginstanser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at det ble konkludert med at det er urealistisk å oppnå et universelt utformet samfunn i 2025 med det foreliggende utgangspunkt. Sentrale konklusjoner i scenarioprojektet er at det bør utarbeides delstrategier for de ulike sektorene og at arbeidet med universell utforming blir sett i sammenheng med pågående eller planlagte utviklingsprosesser, satsinger og strategier. Flertallet synes det er bra at brukerne blir tatt med på råd og at konklusjonene fra scenarioprojektet blir vurdert i det videre arbeidet mot et tilgjengelig og universelt utformet samfunn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enig i at det er en forutsetning at brukerne involveres i arbeidet med universell utforming, og det er viktig at deres synspunkter viderefremmes til beslutningstakere.

I forbindelse med utarbeidelse av den omtalte scenariorapporten er disse medlemmer kjent med at flere organisasjoner har sendt brev til departementet etter at rapporten ble lagt frem, ettersom flere av deres hovedinnspill ikke er tatt med i rapporten.

Disse medlemmer mener organisasjonene må involveres på en mer systematisk måte enn slik det fremgår av statsrådets svarbrev.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at den foreløpige scenariorapporten er laget av innleide konsulenter på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Statsråden har i sitt svarbrev til organisasjonene merket seg innvendingene fra organisasjonene og har gitt Bufdir i oppdrag å involvere organisasjonene og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) direkte ved fortsettelsen av scenarioprojektet. Dette vil gi både organisasjonene og LDO mulighet for en mer systematisk involvering i slutføring av prosjektet.

Fleirtallet i komiteen, medlemmene fra Høyre, Framstegspartiet og Venstre, viser til innspelet fra Norges Handikapforbund og støtter forslaget om at regjeringa vert beden om å

opprette eit rådgjevande organ sett saman av sivilsamfunnsaktørar. Regjeringa vert, i denne samanheng, beden om å vurdere erfaringar med det tidlegare statlege rådet for likestilling av funksjonshemma.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti etterlyser funksjonen som Statens råd for likestilling av funksjonshemmede hadde i sine 40 år med drift, til det ble lagt ned i 2011/12. I dag mangler dette bindeleddet mellom funksjonshemmedes organisasjoner, forvaltningen, andre organisasjoner og forskning for å gi råd til regjeringen i utformingen av politikken overfor personer med nedsatt funksjonsevne på et overordnet nivå. Rådet var regjeringsoppnevnt og hadde et sekretariat. En viktig oppgave for rådet var å se på den helhetlige politikken og ha mulighet til å innkalle politisk og administrativ ledelse i det enkelte fagdepartement til drøftinger om aktuelle saker. At rådet er nedlagt betyr ikke at utfordringene for å oppnå likestilling for funksjonshemmede er løst. De ulike brukerrådene som eksisterer i dag fungerer ikke som en fullverdig erstatning for Statens råd for likestilling av funksjonshemmede, til dels fordi slike råd er sektorinndelt og de kommer sent inn i ulike prosesser. Dette fører til at arbeidet blir fragmentert og mister et helhetlig perspektiv på utformingen av politikken overfor en betydelig del av befolkningen.

Komiteen ønsker en raskere fremdrift for å nå målet om et tilgjengelig samfunn for alle, og mener det kan være en god idé å vurdere trinnvise løsninger for å oppnå grunnleggende tilgjengelighet med etablering av universell utforming med høyere kvalitet senere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener forslag 25, som omhandler svekkelser av krav til snusirkel for rullestol, også er forslag som er relevant for denne komiteens ansvarsområde. Rundt 90 pst. av landets boliger mangler universell utforming. Med de nye forslagene til regler i TEK17 dempes ambisjonene for å øke omfanget av universelt utformede boliger. At flest mulig boliger er universelt utformet, er et frihetsspørsmål for hvor folk med spesielle behov kan bo. Disse medlemmer minner om at å sitte i rullestol i kortere eller lengre perioder i livet kan ramme alle. I tillegg har det en integrerende effekt at folk kan oppsøke venner og kolleger med minst mulig hindre. Det samme gjelder det å kunne slippe å flytte fra jobb eller nærmiljø om man skulle rammes av en sykdom eller ulykke.

Komiteen viser til forslaget om å sikre at ordningen med servicehunder blir mer lik ordningen med førerhund for blinde og svaksynte. I den forbindelse vises det til et forsøksprosjekt med servicehunder i arbeids- og velferdsetaten, hvor åtte brukere har hatt servicehund i en periode på to år. Formålet med prosjektet har vært å prøve ut om ordningen bidrar til økt selvstendighet for personer med nedsatt funksjonsevne og vurdere nytte og behov for servicehunder i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Prosjektet ble avsluttet i 2016 og er nå nylig evaluert. Regjeringen har foreløpig ikke tatt stilling til om dette skal innføres som en permanent ordning finansiert av det offentlige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at prosjektet med servicehunder er avsluttet uten at regjeringen har tatt stilling til om forslaget skal videreføres. Disse medlemmer ser frem til regjeringens vurdering av dette prosjektet i lys av den store interessen for tiltaket som ble vist av Fremskrittspartiet i forrige periode. Ordningen må, etter disse medlemmers mening, betraktes som et delvis supplement til det tjenestetilbudet som gis og ikke som en del av arbeidet for et universelt utformet samfunn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at prosjektet med servicehunder nå er ferdig evaluert, og at det fremgår av regjeringserklæringen at regjeringen vil gjennomgå ordningen med sikte på å gjøre den mer lik førerhundordningen. Flertallet understreker viktigheten av at ordningen må vurderes som et supplement til det øvrige tjenestetilbudet, og imøteser regjeringens vurdering av hvordan en slik ordning eventuelt bør utformes.

Komiteen viser til at forslaget om å sikre et tilbud om tolketjenester og annen tilsvarende bistand i forbindelse med politiske møter er allerede på plass. Komiteen viser til folketrygdloven § 10-7 som gir en individuell rett til tolk og tolke- og ledsagerhjelp for døve, hørselshemmede og døvblinde både til aktiviteter knyttet til politisk arbeid og politiske verv som folkevalgt, samt til frivillig organisasjonsarbeid.

Komiteen er kjent med at det arbeides med et lovforslag til en felles likestillings- og diskrimineringslov som skal fremmes før sommeren. Komiteen vil i forbindelse med behandlingen av lovforslaget være opptatt av om det nye lovforslaget ivaretar og styrker rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Komiteen viser til innspill fra Norges Handikapforbund og legger til grunn at regjeringen i sitt ar-

beid med en ny byggt teknisk forskrift (TEK17) sikrer universell utforming av samfunnet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at det er liten vilje til å prioritere politikk for et universelt utformet samfunn. Dette medlem legger til grunn at alle Sosialistisk Venstrepartis forslag vil være sentrale i en handlingsplan i en fremtidig regjering. Et universelt utformet samfunn er et gode for alle og må derfor prioriteres som det.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025, og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at rentekompensasjonsordningen for rehabilitering av skole- og svømmeanlegg får ny investeringsramme og at det stilles krav om universell utforming av bygg som kommer inn i ordningen, og at det etableres plan- og stimuleringsmidler slik at offentlige bygg i kommunen kan gjøres universelt utformet innen 2025.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innlemme (inkorporere) FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av diskrimineringslovgivningen slik at retten til informasjon, varer og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne inkluderes.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et mer forpliktende regelverk for universell utforming av eksisterende bygg, anlegg, transportmidler og infrastruktur.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at opplæringen i alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlig.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre at kultur- og idrettsarenaer og bygg er tilgjengelige for alle.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen sikre at mål og innsatser i Nasjonal transportplan må samordnes med målet om et tilgjengelig Norge innen 2025 og et universelt utformet samfunn innen 2035.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan det kan sikres tilbud om assistanse for mennesker med nedsatt funksjonsevne ved større trafikale stasjoner og knutepunkt.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen påse, og eventuelt fremme forslag som sikrer, at virksomheter som retter seg mot allmennheten, jobber systematisk for at deres kommunikasjon og informasjon er universelt utformet.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre at det tilbys skolepensum i det formatet elever med nedsatt funksjonsevne har behov for for å kunne delta fullgodt i opplæringen.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en gradvis innføring av krav om teksting, syns- og tegnspråktolking av innhold på alle medier og flater.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen stimulere til forskning og utvikling av universelt utformet IKT og velferdsteknologi.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av et krav om tilgjengelighet som inngangskrav for offentlig støtte til kulturarrangører.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av et krav om ulike former for tolking på kultur- og idrettsarrangementer, herunder skrive-, syns- og tegnspråktolking.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sikre en gratis ledsagerordning ved alle typer kultur- og idrettsarrangementer som mottar offentlig støtte, herunder løsning for bestilling av billetter på nett med elektronisk ledsagerbevis.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får ta med ledsagere i utøvelse av fritidsaktiviteter.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sikre at valglokaler og lokaler for politiske møter må være tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen sikre et tilbud om tolketjenester og annen tilsvarende bistand i forbindelse med politiske møter.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen gjenopprette en ordning som ivaretar de funksjonene som Statens råd for likestilling av funksjonshemmede var ment å sikre.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med arbeids- og utdanningsreiser for dem med varige flytningsvansker utvides til å gjelde politisk deltakelse.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen sikre at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et format som er tilgjengelig for alle.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen sikre at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr slik at personer med nedsatt funksjonsevne sikres en trygg evakuering.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen sikre at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen, i arbeidet med ny teknisk forskrift TEK17, unngå regler som reduserer graden av universell utforming av samfunnet, herunder en eventuell svekkelse av kravene til snusirkel for rullestol.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med servicehunder blir mer lik ordningen med førerhund for blinde og svaksynte.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:26 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Heikki Eidsvoll Holmås om et universelt utformet samfunn – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 14. mars 2017

Arve Kambe

leder

Bente Stein Mathisen

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråd Solveig Horne til arbeids- og sosialkomiteen, datert 27. januar 2017****Representantforslag Dok 8:26 S (2016-2017) om et universelt utformet samfunn.**

Jeg viser til forslaget fra representantene Heikki Eidsvoll Holmås og Karin Andersen om et universelt utformet samfunn. Forslaget ble oversendt Barne- og likestillingsdepartementet 19.12.2016 for vurdering.

Forslaget fra representantene Holmås og Andersen omfatter 26 enkeltforslag som dekker flere departementers ansvarsområder. Jeg er koordinerende statsråd for politikken for personer med nedsatt funksjonsevne og svarer derfor på vegne av flere statsråder.

Forslag 1: *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innlemme (inkorporere) FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven, for å gi konvensjonen forrang i norsk rett.*

Svar:

I forbindelse med ratifikasjon av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) ble ny vergemålslov vedtatt i 2010 for å sikre at norsk lovgivning på vergemålsrådet skulle være i tråd med konvensjonen. Ny vergemålslov trådte i kraft i 2013. Det ble også foretatt en endring i diskrimineringsombudsloven som trådte i kraft i 2013 for at Likestillings- og diskrimineringsombudet skulle føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med Norges forpliktelser etter konvensjonen. For øvrig ble konvensjonen gjennomført ved såkalt passiv transformasjon, det vil si at det ble slått fast at nasjonal rett allerede var i samsvar med konvensjonen.

Konvensjonen er ikke inkorporert i norsk lov. Det innebærer at konvensjonsbestemmelsene ikke i seg selv gjelder som norsk lov, og at de som hovedregel ikke vil ha forrang fremfor bestemmelser i norsk lovgivning. Grunnloven § 92 om at "Statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i [...] for Norge bindende traktater om menneskerettigheter", omfatter imidlertid også denne konvensjonen. Presumsjonsprinsippet kommer også til anvendelse. Det vil si at norske rettsregler så langt det er mulig skal tolkes slik at de ikke kommer i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser.

Regjeringen har på nåværende tidspunkt ikke planer om å fremme forslag om å inkorporere CRPD i menneskerettsloven.

Forslag 2: *Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025, og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.*

Svar:

Regjeringens visjon er et samfunn der alle kan delta. Universell utforming og tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelser er viktig for å oppnå denne visjonen. I Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015 – 2019 er det beskrevet 47 tiltak på ansvarsområdene til 11 departementer. Handlingsplanen har hovedvekt på IKT og velferdsteknologi. I tillegg følger regjeringen også opp arbeidet på andre viktige samfunnsområder som bygnings-, transport og uteområder. På noen områder er det fastsatt konkrete mål for når universell utforming skal oppnås. Statsbygg har en handlingsplan som (med unntak av fengslene) sikter mot at alle de bygningene som Statsbygg forvalter skal være universelt utformet innen 2025. Når det gjelder nettsteder er det lovfestet at alle eksisterende og nye nettsteder rettet mot allmennheten skal være universelt utformet innen 2021.

Universell utforming skal ivaretas i kommunal og regional planlegging i samsvar med plan- og bygningslovens § 5-1. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger til rette for at kommunene og fylkeskommunene skal ha en best mulig forståelse av hvordan det kan skje gjennom sin veiledning i bruk av planverktøyene i loven. Et tydelig regelverk og andre insitamentene kan supplere og inspirere kommunene og fylkeskommunene til å sette seg mål og gi dem et bedre grunnlag til realisere mål om tilgjengelighet for alle.

Det varierer fra sektor til sektor hvor nær vi er et universelt utformet samfunn. Indikatorer, statusrapporter og kostnadsberegninger viser at utfordringene er størst når det gjelder eksisterende bygninger, uteområder og infrastruktur. Et scenarioprojekt som ble gjennomført i regi av Bufdir i 2016 for å se nærmere på handlingsrommet for å utvikle et universelt utformet samfunn konkluderte med at det var urealistisk å oppnå et universelt utformet samfunn i 2025 med det foreliggende utgangspunkt. Blant deltakerne i scenarioprojektet var representanter for interesseorganisasjonene for funksjonshemmede, forskingsinstitusjoner og offentlige og private faginstanser. Sentrale konklusjoner i scenarioprojektet er at det bør utarbeides delstrategier for de ulike sektorene og at arbeidet med universell utforming blir sett i sammenheng

med pågående eller planlagte utviklingsprosesser, satsinger og strategier.

Konklusjonene fra scenarieprosjektet vil bli vurdert i det videre arbeidet mot et tilgjengelig og universelt utformet samfunn. Det er aktuelt å vurdere en trinnvis løsning hvor det først oppnås grunnleggende tilgjengelighet for senere etablering av universell utforming med høyere kvalitet.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer av diskrimineringslovgivningen slik at retten til informasjon, varer og tjenester for personer med nedsatt funksjonsevne inkluderes.

Svar:

Regjeringen tar sikte på å fremme forslag til en felles likestillings- og diskriminerings lov våren 2017. Formålet med en felles diskriminerings lov er et mer oversiktlig, effektivt og tydelig vern mot diskriminering for alle diskrimineringsgrunnlag. Regjeringen vil også foreslå et mer slagkraftig håndhevingsapparat. I forbindelse med arbeidet med en felles lov har regjeringen vurdert flere tiltak for å videreføre og styrke vernet mot diskriminering for personer med funksjonsnedsettelse. Departementet vil blant annet foreslå en plikt til universell utforming av IKT som brukes i skoler og utdanningsinstitusjoner.

Forslag 4: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et mer forpliktende regelverk for universell utforming av eksisterende bygg, anlegg, transportmidler og infrastruktur.

Svar:

Plan- og bygningsloven gir hjemmel til å innføre forskrifter om at bestemte bygningskategorier eller tiltak skal oppgraderes til universell utforming. I en konsekvensutredning fra 2011 ble kostnadene for slik opparbeidelse for kommunale og fylkeskommunale undervisningsbygg alene anslått til 9,3 mrd kroner. Kostnadene ved å gi slike krav for bygg rettet mot allmennheten er altså betydelige. Det har derfor så langt ikke blitt gitt forskrifter om opparbeidelse. Der det utføres søknadspliktige tiltak på eksisterende bygg og anlegg, vil plan- og bygningslovgivningens relevante bestemmelser komme til anvendelse, herunder kravet om universell utforming. I tillegg skjer det en jevnlig utskiftning av bygningsmassen. Dette gir flere bygg med universell utforming over tid.

Et forpliktende regelverk er etablert for infrastruktur og transportmidler. Samferdselsdepartementet ser ikke behov for ytterligere regelverk på området. Nedenfor følger en presentasjon av gjeldende regelverk.

Infrastruktur

Universell utforming skal inngå i alle planer for oppgradering og bygging av ny infrastruktur, termi-

naler og lufthavner. Plan- og bygningslovens bestemmelser legges til grunn.

Kvalitets- og dimensjoneringskrav fastsettes gjennom etatenes håndbøker og veiledere. Nye krav til universell utforming i drift og vedlikehold innarbeides fortløpende ved inngåelse av nye kontrakter.

Felles europeiske krav til universell utforming av jernbaneinfrastruktur og rullende materiell på jernbane ble innført i norsk rett i 2011. Videre stilles det krav til universell utforming ved vesentlige endringer av eksisterende plattformer.

Innenfor luftfart vedtok Samferdselsdepartementet i 2013 ny forskrift om universell utforming i norsk luftfart. Forskriften skal sikre at alle norske lufthavner oppfyller kravene til universell utforming. Forskriften er spesielt rettet inn mot ombordstigningsløsninger, men omfatter også de delene av selve terminalbygningen som ikke er regulert av andre regler.

Særlig om parkering og parkeringsinfrastruktur

Nytt parkeringsregelverk trådte i kraft 1. januar 2017. Nytt regelverk viderefører rettighetene for forflytningshemmede med parkeringstillatelse til å parkere motorvogn i hele landet:

- På parkeringsplass reservert for forflytningshemmede angitt ved offentlig trafikkskilt,
- På avgiftsbelagt kommunal parkeringsplass uten at avgift betales,
- På parkeringsplass med skiltet tidsbegrensning fra 30 minutter og oppover med inntil dobbel tid, med unntak av skiltet tidsbegrensning på særskilt avsatt plass for forflytningshemmede med parkeringstillatelse og
- På steder der det er innført boligsoneparkering.

Nytt regelverk gir også forflytningshemmede med parkeringstillatelse rett til å stå dobbelt tid på kommunale vilkårsparkeingsplasser med skiltet tidsbegrensning over 30 minutter. Etter 1. januar 2021 vil dette også gjelde for private vilkårsparkeingsplasser.

Nytt regelverk krever at alle vilkårsparkeingsplasser, åpen for alminnelig ferdsel, og uavhengig av om plassen drives av private eller offentlige aktører, skal avsette *et tilstrekkelig antall plasser* tilrettelagt for forflytningshemmede med parkeringstillatelse. Med *tilstrekkelig antall* menes at det i alminnelighet til enhver tid er en ledig reservert plass. Krav til universell utforming av disse plassene følger også av nytt regelverk.

Nytt regelverk innfører også krav til en universelt utformet betalingsløsning på parkeringsplassene. I åpne anlegg skal det tilbys en universelt utformet betalingsautomat og en betalingsløsning som ikke forutsetter bruk av automat eller annen fysisk innretning

på parkeringsstedet, men som den parkerende ved hjelp av mobiltelefon eller annen teknologi kan betjenes fra motorvognen. I lukkede anlegg skal det tilbys en betalingsløsning som ikke innebærer behov for manuell betjening av kortleser, automat eller lignende, men hvor kontroll ved inn- og/eller utpassering skjer automatisk, for eksempel ved bruk av særskilt brikke eller kjennemerkegjenkjenning. Vegdirektoratet kan for øvrig fastsette nærmere bestemmelser om hva som anses som en universelt utformet betalingsløsning.

Transportmidler

Tog

Felles europeiske krav for rullende materiell på jernbane med bestemmelser som ivaretar personer med redusert mobilitet (TSI-PRM) ble innført i norsk rett i 2011.

T-bane og trikk

Forskrift om universell utforming av t-bane og trikk ble vedtatt i 2015.

Buss

Det er fylkeskommunene som har ansvaret for den lokale kollektivtransporten, mens selve driften er overlatt til offentlig eide eller private selskaper. EUs bussdirektiv inneholder krav om universell utforming, og ble gjort gjeldende for bybusser (busser i klasse I) registrert etter 1. januar 2004) Samferdselsdepartementet fastsatte i forskrift 12. desember 2009 nr. 1438 krav om universell utforming av motorvogn i løyepiktig transport. Med virkning fra 2010 ble forstads- og ekspressbusser (busser i klasse II og III) også omfattet av kravene til universell utforming. Kravene gjelder når bussene brukes i rutetransport. Kravene til universell utforming gjelder også bil som utfører transport med særskilt løyve for transport for funksjonshemmede, og drosje der det er stilt krav om tilpasning for slik transport.

Fylkeskommunene kan, gjennom anbudsutsettingen av lokal rutetransport, framskynde utviklingen mot en universelt utformet busspark ved å sette krav om bruk av nye busser.

Fylkeskommunene kan ved kjøp av transporttjenester der det er forutsatt bruk av mindre busser som ikke omfattes av forannevnte generelle regler, stille særskilt krav om universell utforming av materiellet. Når det gjelder kommersielle bussruter, fortrinnsvis fylkeskryssende ekspressbusser, brukes i hovedsak nyere bussmateriell. For å sikre universell utforming av materiell vil det for tildeling av løyve kunne settes vilkår om bruk av materiell som er universelt utformet. Dette er særlig viktig dersom det skal benyttes

mindre busser som ikke faller inn under forannevnte regelverk.

Skip

Norsk regelverk stiller allerede flere krav til skip som vedrører tilgjengelighet og universell utforming, og inkluderer blant annet utforming av informasjons-skilt og hjelpemidler til å kommunisere viktige meldinger til personer med nedsatt funksjonsevne.

Lov av 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) implementerer Europaparlament- og rådsforordning (EU) nr. 1177/2010 om båtpassasjerrettigheter (båtpassasjerforordningen). Forordningen inneholder regler om ikke-diskriminerende tilgang til transport og rett til reiseinformasjon, og skal styrke tilgjengeligheten til sjøtransport for personer med nedsatt funksjonsevne. Forordningen trådte i kraft i Norge 01.07.2016.

Flere forskrifter med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) krever at passasjerskip skal være utrustet og tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne og personer med redusert bevegelse. Forskriftene implementerer MSC.1/Circ.735, som omhandler design og drift av passasjerskip for å imøtekomme eldre og bevegelsehemmede personers behov.

I tillegg kommer lov av 21. juni 2013 nr. 61 om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) til anvendelse på norske skip, med visse unntak. Dette innebærer blant annet at norske skip i innenriks fart omfattes av det generelle kravet om universell utforming i § 13 og særlige krav til utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i § 14. Videre følger det av tilhørende forskrift om universell utforming av IKT-løsninger at nettløsninger og automater som retter seg mot allmennheten skal være universelt utformet.

Forslag 5: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en statlig ordning med delfinansiering av oppgradering av offentlige bygg i norske kommuner og fylker, der skole og undervisningsarealer og bygg skal prioriteres.

Svar:

Kostnadene ved oppgradering av offentlige bygg er betydelige. En analyse utført av Norsk institutt for by- og regionforskning i 2007 anslø kostnadene ved oppgradering av eksisterende bygninger rettet mot allmennheten til å ligge mellom 14,3 og 23,4 milliarder kroner. Som beskrevet i svaret til forslag 4 ble kostnadene for å opparbeide kommunale og fylkeskommunale undervisningsbygg alene anslått til 9,3 mrd kroner i 2011.

Delfinansiering av oppgradering av offentlige bygg ligger til det enkelte fagdepartement. Det er

iverksatt flere ordninger og tiltak for oppgradering. Statsbygg har som overordnet mål at alle byggeprosjekt skal være i samsvar med prinsippene om universell utforming, og at alle byggene de forvalter skal være universelt utformet innen år 2025 (fengsler unntatt). For å nå dette målet har Statsbygg laget en egen handlingsplan for universell utforming som tar hensyn til både samfunnsinteresser, økonomiske forpliktelser og kunnskapsutfordringer på feltet.

Husbanken administrerer på oppdrag fra flere departement ordninger som bidrar inn imot å bedre tilgjengeligheten i offentlige bygg: Rentekompensasjonsordninger for kirkebygg, skole- og svømmeanlegg samt investeringstilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger.

Universell utforming er en integrert del av alle planer for vesentlig oppgradering og bygging av infrastruktur som planlegges og bygges i Avinors, JBV's og SVV's regi. Avinor, JBV og SVV har rutiner for gjennomgang av universell utforming i prosjekter under planlegging og for ferdige anlegg.

Domstolene, rettssaler og bygg blir i stadig større grad tilrettelagt for funksjonshemmede. Ved etablering av nye bygg og rettslokaler har kravene til universell utforming blitt etterfulgt. I tillegg har Domstoladministrasjonen vektlagt universell utforming ved reforhandling av eldre leieforhold. Ved større bygg er det som regel Statsbygg som er byggherre, en aktør som har tung kompetanse på ivaretagelsen av kravene til universell utforming. Det er også etablert utstyr for overføring av lyd for hørselshemmede i minst én rettssal i hvert tinghus i landet.

Det stilles krav i Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) om at NAV-kontorene skal utformes ut fra prinsippet om universell utforming så langt det er mulig og rimelig.

De fleste NAV-kontor har universell utforming. Dette hensynet ivaretas også i planene for ombygging grunnet større behov for sikkerhet. Årsaker til at noen få kontor fortsatt ikke er utformet etter disse kravene er at lokaliseringen i eksisterende (gamle) bygg ikke gjør det mulig eller økonomisk forsvarlig å legge til rette slik kravene er utformet. Ved etablering av nye leiekontrakter er kravene til universell utforming en del av konkurransegrunnlaget for leie av lokaler.

Forslag 6: Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at opplæringen i alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlig.

Svar:

Strategier for å øke tallforståelse og matematikkferdighet samt lese- og skriveferdigheter hos barn og unge må ta hensyn til både spesifikke og mer generelle lærevansker barn og unge møter, og ikke basere

seg på diagnose. Statped anslår at 3-6 % av befolkningen lider av spesifikke matematikkvansker (dyskalkuli). Nasjonal strategi for realfag i barnehagen og grunnsopplæringen (2015–2019) har som målsetning å redusere antall elever på lavt nivå i matematikk. Dette skal oppnås ved at elever som strever i matematikk blir identifisert og fulgt opp tidlig med effektive tiltak som nasjonale kartleggingsprøver, kompetanse hos lærere og PPT, bedre læringsressurser og effektiv vurdering.

Anslagsvis 3-6 % av befolkningen har dysleksi - samtidig er det vel 12 % av norske 16-65 åringer som har leseferdigheter på eller under nivå 1. Den nasjonale strategien for lesing og skriving, Språkløyper - Nasjonal strategi for språk, lesing og skriving 2016–2019 i barnehage og grunnsopplæring har som mål å styrke språk-, lese- og skrivekompetansen til alle barn og elever, og på den måten også styrke deres faglige kompetanse. Strategien skal også bidra til å styrke personalets kompetanse til å identifisere og legge til rette for barn og elever med språk-, lese- og skrivevansker. Målgruppene for strategien er minoritetsspråklige, barn og elever med språkvansker, elever med lese- og skrivevansker, gutter, samt elever som presterer høyt.

Gjennom "Språkløyper" er det utviklet en kompetanseutviklingspakke for barnetrinnet der det fokuseres på de elevene som synes lesing og skriving er ekstra utfordrende. I tillegg har 27 kommuner blitt valgt ut som språkkommuner i 2016 for å gi en helhetlig satsing på språk lesing og skriving fra barnehage til videregående.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre at kultur- og idrettsarenaer og bygg er tilgjengelig for alle.

Svar:

Kulturdepartementet setter krav til alle nybygg innenfor kunst- og kulturfeltet i tråd med gjeldende lovverk. I tillegg forvalter fylkeskommunene ordningen med spillemidler til kulturbygg i den «desentraliserte ordningen med spillemidler til kulturbygg». Søkerne kan få tilskudd til nybygg, ombygging og modernisering, men ikke til vedlikehold.

Tilskuddet skal bidra til at kulturbygget blir bedre egnet for formålet. Ombyggingsprosjekter inkluderer ofte nytt inngangsparti med HC-toalett.

Dette dreier seg ofte om mindre forsamlingslokaler, eldre samfunnshus og hus eid av lag. Tilskuddsramme pr. prosjekt fastsettes av fylkeskommunene, mange har maksgrense på 1. mill. kroner, gjennomsnittet pr. prosjekt ligger på under 1 mill. kroner.

Statens virkemiddel i anleggspolitikken er tilskuddsordningen til idrettsanlegg, hvor det settes krav til alle anlegg som tildeles spillemidler. I *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk*

aktivitet stilles det krav til at alle anlegg som tildeles spillemidler skal være tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse. Dette gjelder både som utøvere, publikum, trenere, dommere og arrangementsteknisk personell.

I så stor utstrekning som mulig skal tilgjengelighet oppnås gjennom anleggets hovedløsning, uten behov for tilpasninger, særløsninger eller tilleggsløsninger.

For å kunne søke om spillemidler til et idrettsanlegg er det en forutsetning at det foreligger en idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av planene for anlegget. Søker har selv ansvaret for å sørge for at det tas hensyn til aktuell og gjeldende lovgivning i forbindelse med søknad. Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning forutsetter at anlegget oppfyller kravene til universell utforming, slik disse krav til enhver tid er utformet i Plan- og bygningsloven og Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Dokumentasjon på universell utforming skal foreligge som vedlegg til søknad om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning, både for nye anlegg og ved søknader om rehabilitering av eksisterende anlegg.

Forslag 8: *Stortinget ber regjeringen sikre at mål og innsatser i Nasjonal transportplan må samordnes med målet om et tilgjengelig Norge innen 2025 og et universelt utformet samfunn innen 2035.*

Svar:

Det er et mål i Nasjonal transportplan at transportsystemet skal være universelt utformet. Målet er ikke tidfestet. Det arbeides systematisk mot målet innenfor SDs ansvarsområde. Tiltak presenteres i handlingsprogram til NTP og framdriften rapporteres i de årlige budsjettproposisjonene.

Det er om lag 6 500 holdeplasser langs riksvegnettet. Statens vegvesen kartlegger nå hvor mange av disse som er universelt utformet. Statens vegvesen, BaneNor, fylkeskommuner og kommuner samarbeider om å kartlegge og utarbeide tiltaksplaner for viktige knutepunkter. Antall knutepunkter og holdeplasser som får universell utforming vil bli presentert i stortingsmelding om nasjonal transportplan 2018-2029, som skal legges fram for Stortinget våren 2017.

Jernbanenettet består av 336 stasjoner med stor variasjon i antall av- og påstigninger. I dagens jernbanenett er prognosen for 2017 at omtrent 7 prosent av alle av- og påstigninger foregår til en universelt utformet stasjon. Prognosen tilsvarende at det i løpet av 2017 vil være 30 universelt utformede stasjoner på jernbanenettet.

Forslag 9: *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan det kan sikres tilbud om assistanse*

for nedsatt funksjonsevne ved større trafikale stasjoner og knutepunkt.

Svar:

Samferdselsdepartementet fastsatte 25. februar 2016 forskrift om gjennomføring av EUs forordning om busspassasjerers rettigheter. Forskriften trådte i kraft 1. april 2016. I henhold til forordningens regler skal det pekes ut bussterminaler der det skal tilbys gratis assistanse til personer med nedsatt funksjonsevne. Vegdirektoratet har fått i oppdrag å peke ut bussterminaler der det skal tilbys assistanse til personer med nedsatt funksjonsevne. Utpekingen vil skje i løpet av 2017. Videre tilbyr BaneNor assistanse på åtte jernbanestasjoner.

Alle lufthavnene til Avinor tilbyr assistansetjeneste for reisende med redusert mobilitet. Tjenesten gjelder fra den reisende kommer til flyplassen, til vedkommende er om bord i flyet.

Forslag 10: *Stortinget ber regjeringen påse og eventuelt fremme forslag som sikrer at virksomheter som retter seg mot allmennheten jobber systematisk for at deres kommunikasjon og informasjon er universelt utformet.*

Svar:

Virksomheter har allerede en plikt til å sikre at informasjon og kommunikasjon rettet mot allmennheten via nettet eller andre IKT-løsninger er universelt utformet. Denne plikten følger av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 14. I høringen til ny felles likestillings- og diskrimineringslov har departementet foreslått at plikten blir videreført og utvidet til skole- og utdanningsinstitusjoner i en ny felles likestillings- og diskrimineringslov, en sektor som ble utelatt av den forrige regjeringen da diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble fremmet.

Alle virksomheter har også en plikt til universell utforming av informasjon som er en del av og deles via et fysisk forhold. Informasjon rettet mot allmennheten som gis på automater, eller fysiske eller digitale informasjonstavler i det offentlige rom skal være universelt utformet.

Virksomhetene vil i tillegg ha en viss plikt til å tilpasse informasjon og kommunikasjon til kunder eller publikum som på grunn av funksjonsnedsettelse har behov for tilrettelagt informasjon eller kommunikasjon. Denne plikten følger av det alminnelige forbudet mot å diskriminere i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 5.

Forslag 11: *Stortinget ber regjeringen sikre at det tilbys skolepensum i det formatet elever med nedsatt funksjonsevne har behov for å kunne delta fullgodt i opplæringen.*

Svar:

Statped har ansvar for å produsere, distribuere og låne ut tilrettelagte lærebøker på lyd rettet mot elever i grunnopplæringen (1.–13. trinn) med bevegelses-, lese- eller synsvansker. Statped produserer bare lydbøker av lærebøker i grunnopplæringen som ikke er digitale og universelt utformet. Statped har dessverre ikke mulighet til å lage lydbøker av alle læreverk som finnes på markedet, men har i dag produsert om lag 2 000 ulike titler. Elevene kan ikke bestille skolelydbøkene på egen hånd, fordi Statped ønsker at skolene skal være innstilt på å bruke skolelydbøkene i opplæringen. Det er viktig at skolene ikke overlater til elevene å finne skolelydbøker på egen hånd, men bruker skolelydbøkene i en pedagogisk sammenheng. Skolene er ansvarlige for å tilpasse opplæringen til evnene og forutsetningene hos hver enkelt elev – også barn og unge med særlige opplæringsbehov.

Elever som oppfyller kriteriene for lån av lydbøker, har krav på å få låne gratis. Skolene har imidlertid måttet betale et gebyr for ekspedering og utsendelse på 150 kroner per lydbok for låneperioden (1.–3. skoleår). Lydbøker som brukes i skolen av lese- og synshemmede, er laget i DAISY-format, og formidlet på CD-rom. En digital løsning der skoler kan laste ned skolelydbøker til konkrete elever er mer tid- og kostnadskrevenende å utvikle når den må omfatte en betalingsløsning for skolene.

I statsbudsjettet for 2017 er inntektskravet til Statped redusert med 5 mill. kroner for å redusere gebyrene på lydbøker slik at de bare dekker formidlingskostnadene. Statped har siden 2015 hatt et samarbeid med Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB) om å lage en felles utlånsordning for tilpassede lydbøker i Norge (nedlastning og streaming av lydbøker).

Reduksjonen av gebyrene vil gjøre det enklere å fortsette samarbeidet med NLB om å distribuere lydbøker. Flere kanaler for lydbokdistribusjon kan også være aktuelle.

Teknologi gir oss mulighet til å skape et mer inkluderende samfunn. Tilgang til universelt utformede digitale læremidler kan hjelpe flere gjennom skole og utdanning og ut i arbeidslivet. Regjeringen vil derfor endre regelverket slik at universell utforming av IKT blir et krav i opplærings- og utdanningssektoren. Det betyr at nettsider, læringsplattformer og digitale læremidler vil kunne brukes av langt flere elever og studenter. Det betyr også at foreldre med funksjonsnedsettelse lettere kan følge opp barnas skolehverdag. Regjeringens beslutning betyr at eksisterende IKT-løsninger i opplærings- og utdanningssektoren må bli universelt utformet innen 1. januar 2021. For nye løsninger inntreer plikten til universell utforming 12 måneder etter at lovendringen trer i kraft.

Forslag 12: *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en gradvis innføring av krav om teksting, syns- og tegnspråktolkning av innhold på alle medier og flater.*

Svar:

Media

Det er gjennomført en rekke tiltak for å gjøre tilgang til redigerte medier mer tilgjengelig. Under følger en oversikt over iverksatte og planlagte iverksatte tiltak.

Tiltak for å sikre universell utforming av fjernsyn

Iht. kringkastingsloven § 2-19 stilles det følgende krav til tilrettelegging for hørselshemmede i fjernsyn:

NRKs riksdekkende fjernsynskanaler skal tekste følgende programmer: a) alle ferdigproduserte fjernsynsprogrammer, og b) direkte sendte fjernsynsprogrammer mellom klokken 18.00 og klokken 23.00 dersom det er teknisk og praktisk mulig.

Riksdekkende kommersielle fjernsynskanaler med en andel på mer enn fem prosent av de samlede seertallene for fjernsyn skal tekste følgende programmer: a) alle ferdigproduserte fjernsynsprogrammer mellom klokken 18.00 og klokken 23.00, og b) direkte sendte fjernsynsprogrammer mellom klokken 18.00 og klokken 23.00 dersom det er teknisk og praktisk mulig.

I Meld. St. 38 (2014-2015) *Open og opplyst* tar Kulturdepartementet til orde for å innføre skjerpede krav til universell utforming av NRKs allmennkringkastingsinnhold, herunder:

Det bør stadfestes et generelt prinsipp og målsetting om at NRKs samlede allmennkringkastingstilbud skal være universelt utformet.

Det bør fastsettes konkrete kvantitative krav til NRKs tilbud med hensyn til tegnspråk, lydtekst og synstolkning.

Kravene til teksting av direkte sendte riksdekkende fjernsynsprogrammer bør utvides slik at kravet gjelder hele døgnet med forbehold om at det er teknisk og praktisk mulig.

Det bør stilles krav om at programmer som har vært teksten på fjernsyn også skal være tilgjengelige med teksting når programmet legges ut som audiovisuell bestillingstjeneste.

Det bør stilles krav om at NRKs distriktssendinger snarest mulig skal gjøres tilgjengelig med teksting når slike programmer legges ut som audiovisuell bestillingstjeneste.

Kulturdepartementet vil så snart som mulig sende på høring et forslag om endringer i kringkastingsloven for å gjennomføre de ovennevnte tiltakene.

Teksting og synstolking av audiovisuelle verk

I forskrift om tilskudd til audiovisuell produksjon § 3-4 stilles det følgende krav om universell utforming til audiovisuelle verk som får filmstøtte:

Audiovisuelle verk som får produksjons-, lanserings- og/eller etterhåndstilskudd etter dette kapittel skal gjøres tilgjengelig med teksting i Norge. Tilskuddsforvalter kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra kravet om teksting.

For audiovisuelle verk som får produksjons-, lanserings- og/eller etterhåndstilskudd etter dette kapittel og som skal distribueres på kino i Norge er det en forutsetning for tilskudd at verket distribueres med teksting og synstolking.

Lydavisjer

Norsk Lydbokbibliotek (NBL) tilbyr regionavisjer, lokalavisjer og Aftenposten som lydavis. NLB produserer og låner for øvrig ut lydbøker og bøker i punktskrift.

Forslag 13: Stortinget ber regjeringen stimulere til forskning og utvikling av universelt utformet IKT og velferdsteknologi.

Svar:

NFR-programmet Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT) skal bidra til innovasjon i undervisning og læring fra barnehage til voksenopplæring, jf. nettsiden http://www.forskningsrådet.no/prognett-finnut/Om_programmet/1253990820599.

Kunnskapsdepartementet bevilger over statsbudsjettet 2017 om lag 150 mill. kroner til IKT-forskning gjennom Norges Forskningsråd. KD legger ikke detaljerte føringer for hvordan midlene fordeles, men universell utforming av IKT er et naturlig satsingsområde, jfr. kravet om at alle IKT-løsninger i Norge skal følge kravene om universell utforming innen 1. januar 2021.

Utdanningsdirektoratet forvalter midler over Kapittel 226 post 70 til tilskudd til læremidler der det ikke er grunnlag for kommersiell utvikling. Tilskuddet går til særskilt tilrettelagte læremidler, læremidler for smale fagområder og læremidler for minoritetsspråklige elever. Direktoratet har gjennom denne tilskuddsordningen over flere år stilt krav om universell utforming av digitale læremidler. Erfaringene fra ordningen er at denne tilskuddsordningen har bidratt til kompetanseheving hos forlag og andre læremiddelprodusenter om universell utforming av IKT, og at denne kompetansehevingen også har hatt positiv effekt for universell utforming av læremidler i de større fagene. Tilskuddsordningen har også bidratt til utvikling av ny teknologi som gir elever med særskilte behov bedre tilgang til tilpasset faginnhold. Tilskuddsordningen vil videreføres. Regjeringen har igangsatt

et arbeid med utvikling av en IKT-strategi for grunnopplæringen. Hvordan IKT kan bidra til bedre tilpasset opplæring for alle elever er et viktig tema som vurderes i strategiarbeidet. Helse- og omsorgsdepartementet opplyser at det gjøres et betydelig arbeid for å tilpasse ulike digitale tjenester til ulike målgrupper. Digitale tjenester for innbyggerne skal være universelt utformet slik at brukere med ulike funksjonsevner kan bruke løsningene uten komplisert tilleggsutstyr eller tjenester.

Det legges stor vekt på brukerinvolvering ved utvikling av nye tjenester på den nasjonale helseportalen, helsenorge.no, for å sikre høye krav til funksjonalitet og brukervennlighet. Innhold på helsenorge.no er nå oversatt til flere språk, herunder engelsk og samisk. Dette gir flere innbyggere lettere tilgjengelig helseinformasjon.

Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for oppfølging av tre spesifikke tiltak om velferdsteknologi i regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015 – 2019. Det pågår i tillegg et tiltak som skal identifisere og utprøve kommersielle velferdsteknologiske løsninger som skal bidra til at barn og unge enklere kan delta i og mestre fritidsaktiviteter. Dette skal ivareta representantforslaget knyttet til velferdsteknologi.

Som det fremgår i regjeringens handlingsplan inngår disse tiltakene som en naturlig del av

Nasjonalt velferdsteknologi-program, som Direktoratet for e-helse og Helsedirektoratet forvalter på oppdrag fra departementet.

IKT-forskning gjennom Norges forskningsråd er samfinansiert av fire departementer: KD, NFD, SD og KMD. Departementene legger ikke detaljerte føringer for hvordan midlene fordeles, men universell utforming av IKT er et naturlig satsingsområde.

I statsbudsjettet for 2015 ble det bevilget 13 mill. kroner til utvikling av talegjenkjenning på norsk over Arbeids- og sosialdepartementets budsjett. Midlene ble tildelt som et tilskudd til Max Manus AS. Talegjenkjenning er teknologi som i dag finnes tilgjengelig på engelsk, men ikke på norsk. Teknologien gjør det mulig å styre datamaskiner og diktere tekst ved hjelp av tale. Produktet vil kunne bidra til at flere med synsproblemer og muskel- og skjelettlidelser kan være i arbeid og fungere i dagliglivet. I tillegg til å kunne fungere som et hjelpemiddel for personer med nedsatt funksjonsevne, vil programmet bl.a. kunne være til nytte for skoleelever med lese- og skrivevansker og i den generelle lese- og skriveopplæringen. Programmet vil også kunne benyttes til teksting av direktesendte TV-programmer. Dette vil kunne være til stor nytte for døve og hørselshemmede.

Forslag 14: *Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av et krav om tilgjengelighet som inngangskrav for offentlig støtte til kulturarrangementer.*

Svar:

Det er et mål for regjeringen at kunst- og kulturtilbud skal være tilgjengelig for alle. Representantenes forslag er langt på vei dekket innenfor gjeldende lov- og regelverk.

Forslag 15: *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av et krav om ulike former for tolking på kultur- og idrettsarrangementer, herunder skrive, syns – og tegnspråktolking.*

Svar:

Det er ikke aktuelt å stille et generelt krav om ulike former for tolking på kulturarrangementer. Men en del scenekunstinstitusjoner tilbyr teleslynge til hørselshemmede og gjør også bruk av teksting av forestillinger.

Det er idretten selv som eier og organiserer sin aktivitet, herunder idrettskonkurranser. Idrettskonkurranser i Norge gjennomføres uten tilskudd fra spillemidlene til selve gjennomføringen av arrangementene. Statlig tilskudd kan være aktuelt i helt spesielle tilfeller.

Ulike former for tolking er tilgjengelig på en rekke arrangement.

Retten for den døve/hørselshemmede til å ha med seg en tolk på kultur- og idrettsarrangementer er hjemlet i folketrygdloven § 10-6, jf. § 10-7 med tilhørende forskrifter. Slik det er i dag kan tolkebrukere som deltar på kultur- og idrettsarrangement benytte sin individuelle rett til å bestille tolk fra tolketjenesten i Arbeids- og velferdsetaten. Retten til folketrygdfinansiert tolk faller bort i den utstrekning ansvaret faller inn under annen lovgivning, jf. folketrygdlovens § 10-8. Det følger av sektoransvarsprippet hvem som skal finansiere tolketjenesten.

Forslag 16: *Stortinget ber regjeringen sikre en gratis ledsagerordning ved alle kultur- og idrettsarrangementer som mottar offentlig støtte, herunder løsning for bestilling av billetter på nett med elektronisk ledsagerbevis.*

Svar:

Ledsaging av personer med nedsatt funksjonsevne er hovedsakelig et kommunalt ansvar. Iht. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 skal kommunen kunne tilby "personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt". Personlig assistanse omfatter også deltagelse i fritidsaktiviteter.

Et unntak fra kommunens generelle ansvar for ledsaging er ordningen med tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde. Folketrygdloven § 10-7 hjemler stønad til tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde. Fra

1. januar 2017 er retten til tolke- og ledsagerhjelp utvidet slik at døvblinde kan få rett til ledsager med tolkekompetanse som kan bidra til at den døvblinde får bedret sine muligheter til å delta i fritidsaktiviteter. Dette vil blant annet omfatte ledsaging i forbindelse med fysisk aktivitet, handleturer og kafébesøk.

I tilskuddsbrev fra Kulturdepartementet stilles det allerede krav om ledsagerordning.

Det er en forutsetning for det tildelte tilskuddet at alle som har ledsagerbevis for funksjonshemmede, og som kjøper billett til ordinær pris til et arrangement, får gratis billett for sin ledsager. Det kan eventuelt tilbys rabattordninger som gjør at billettprisene for den funksjonshemmede og ledsager samlet ikke overstiger prisen for en ordinær billett.

Det er kulturinstitusjonene selv som utformer sine elektroniske bestillingssystemer.

Det er idretten selv som eier og organiserer sin aktivitet, herunder idrettskonkurranser. Idrettskonkurranser i Norge gjennomføres uten tilskudd fra spillemidlene til selve gjennomføringen av arrangementene. Statlig tilskudd kan være aktuelt i helt spesielle tilfeller.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite har vedtak på at når personer med ledsagerbevis kommer på et arrangement i regi av organisasjonsledd tilknyttet Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite, skal ledsageren slippes gratis inn.

Forslag 17: *Stortinget ber regjeringen sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får ta med ledsagere i utøvelse av fritidsaktiviteter.*

Svar:

Ledsaging av personer med nedsatt funksjonsevne er hovedsakelig et kommunalt ansvar. Iht. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 skal kommunen kunne tilby "personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt". Personlig assistanse omfatter også deltagelse i fritidsaktiviteter.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF) er Norges største frivillige organisasjon og tilbyr organisert idrettsaktivitet for barn, ungdom og voksne med og uten funksjonsnedsettelse. Idrettslagene i Norge har mange gode tilbud for personer med funksjonsnedsettelse. Det finnes både tilbud der personer med nedsatt funksjonsevne er inkludert i ordinær aktivitet og egne grupper med tilpasset aktivitet.

Der utøvere har behov for ledsager foregår dette i hovedsak ved at utøveren følges av en ordinær kommunal støttekontakt eller brukerstyrt personlig assistent (BPA). Mange kommuner har treningskontakter/treningskompis som en del av sin støttekontakttjeneste. Dette er støttekontakter som er glad i aktivitet og som har vært gjennom et aktivitetskurs. På flere

arrangementer og i enkelte idrettslag er det også opplegg med frivillige ledsagere.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF) har kurs innen tilrettelegging og ledsaging av personer med nedsatt funksjonsevne. Kulturdepartementet er ikke kjent med at det er en problematikk at personer med nedsatt funksjonsevne hindres i å ha med sin ledsager i utøvelse av idrettsaktivitet.

Forslag 18: Stortinget ber regjeringen sikre at valglokaler og lokaler for politiske møter må være tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Svar:

God tilgjengelighet for alle velgere er et viktig demokratisk prinsipp. Kommunal- og moderniseringsdepartementet jobber målrettet med å sikre at både valglokaler og valgutstyr er tilgjengelig for alle. Valgmyndighetene er pålagt å sørge for god tilgjengelighet ved valg. Valgloven stiller krav til at stemmegivning skal foregå i egnet og tilgjengelig lokale, og at velgerne skal kunne ta seg inn uten hjelp. I tildelingsbrevet til Valgdirektoratet for 2017 er det satt et mål om god tilgjengelighet ved valg. Direktoratet skal bidra til at kommunene sørger for at alle valglokaler er tilgjengelig for alle velgere, samt legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan anskaffe universelt utformet valgutstyr og materiell. I etterkant av valget i 2017 vil det bli utført en evaluering som blant annet kartlegger hvorvidt kommunene har oppfylt kravet om tilgjengelige valglokaler.

Når det gjelder lokaler for politiske møter, har kommunene som selvstendige rettssubjekter et ansvar for å følge opp kravet om universell utforming.

Forslag 19: Stortinget ber regjeringen sikre et tilbud om tolketjenester og annen tilsvarende bistand i forbindelse med politiske møter.

Svar:

Folketrykkløven § 10-7 gir i dag en individuell rett til tolk og tolke- og ledsagerhjelp for døve, hørselshemmede og døvblinde både til aktiviteter knyttet til politisk arbeid og politiske verv som folkevalgt, samt til frivillig organisasjonsarbeid. Av dette følger at den enkelte bruker kan få stønad til tolk og tolke- og ledsagerhjelp til deltakelse i ulike politiske møter, og formålet anses å være dekket av gjeldende regelverk.

Dekningsgraden på tolkeoppdrag ved hjelpemiddelsentralene har de senere årene vært på om lag 95 pst. Det innebærer at langt de fleste tolkeoppdrag blir dekket, men det er i noen tilfeller utfordrende å skaffe tolk til møter som foregår på kveldstid. Arbeids- og sosialdepartementet lyste i 2015 ut et utredningsoppdrag om å gjennomgå tolkeområdet. Utredningen

viser til at tolkeområdet i all hovedsak er relativt vel-fungerende.

Det pekes imidlertid på noen forhold med forbedringspotensial. Dette gjelder særlig organisering og styring av tolketjenesten.

Det er nedsatt et ekspertutvalg som gjennomgår hjelpemiddelpolitikken. Utvalget skal etter planen avlevere sin rapport i februar 2017. Departementet vil etter dette følge opp utredningen om tolkeområdet. Brukernes organisasjoner vil involveres i dette arbeidet.

Forslag 20: Stortinget ber regjeringen gjenopprette en ordning som ivaretar de funksjonene som Statens Råd for likestilling av funksjonshemmede var ment å sikre

Svar:

Statens råd for likestilling av funksjonshemmede (SRLF) ble avviklet i 2012. Rådets ressurser ble overført til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Statens senter for deltakelse og tilgjengelighet (Deltasenteret), som tidligere lå under Sosial- og helsedirektoratet, ble overført til Bufdir i 2010. Bufdir har som fagdirektorat for politikken for mennesker med nedsett funksjonsevne fått tilført betydelige ressurser for å bygge opp kompetanse på dette politikkområdet.

Direktoratet arbeider med et bredt spekter av oppgaver på saksområdet og legger til rette for medvirkning fra interesseorganisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse i det generelle arbeidet i og enkeltprosjekter.

Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har et overordnet ansvar for å koordinere regjeringens politikk for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Sektordepartementene har ansvar på egne sektorområder. På statlig nivå har mange av sektordepartementene og deres underliggende etater faste møter med interesse- og brukerorganisasjonene innen sine ansvarsområder.

Utover det planlagte arbeidet som er nevnt ovenfor, avholder Barne- og likestillingsministeren årlige møter med Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) om statsbudsjettet. Departementet har også årlige møter med Unge funksjonshemmede. I tillegg inviterer statsråden til årlige politiske rundebordskonferanser med FFO, SAFO og Unge funksjonshemmede og andre statsråder om aktuelle tema.

Forslag 21: Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med arbeids- og utdanningsreiser for dem med varige forflytningstvangsvar utvides til å gjelde politisk deltakelse.

Svar:

Stortinget vedtok i forbindelse med statsbudsjettet for 2013 å gjøre forsøksordningen med arbeids- og utdanningsreiser til en landsdekkende, permanent ordning der Oslo ble innlemmet. Nytt regelverk for den statlige ordningen ble iverksatt 1. september 2014. Erfaringen er at ordningen fungerer godt.

Stønad til arbeids- og utdanningsreiser skal bidra til at personer med forflytningsvansker på grunn av nedsatt funksjonsevne, kan være i ordinært arbeid eller gjennomføre arbeidsrettet utdanning. Stønaden kan gis til personer som er i ordinært arbeid eller som gjennomfører arbeidsrettet utdanning for å skaffe seg eller beholde ordinært arbeid. Ordningen er et arbeidsrettet virkemiddel, noe som også begrunner Arbeids- og velferdsetatens ansvar for ordningen. Samtidig grenser ordningen opp mot andre stønadsordninger til transport for personer med forflytningsvansker, herunder fylkeskommunale TT-reiser.

Forslaget er ikke konkret begrunnet i forhold til ordningen arbeids- og utdanningsreiser. Politisk deltakelse er heller ikke definert og avgrenset i representantforslaget, men det nevnes bl.a. deltakelse i valgprosesser og organisasjonsdemokratiet. Politisk deltakelse vurderes ikke å være en aktivitet som har som formål å komme i ordinært arbeid. I hovedsak er politisk deltakelse en aktivitet som foregår i fritiden. Dette sammenfaller ikke med formålet til ordningen med arbeids- og utdanningsreiser.

En utvidelse av ordningen med arbeids- og utdanningsreiser til å omfatte politisk deltakelse vil gjøre ordningen mindre arbeidsrettet og mindre målrettet som arbeidsmarkedspolitisk virkemiddel. Å bidra til økt politisk deltakelse er heller ikke en naturlig oppgave for Arbeids- og velferdsetaten. Arbeids- og velferdsetaten har i dag en svært omfattende oppgaveportefølje.

Kommunene har et ansvar for å legge til rette for politisk deltakelse. I forbindelse med stortingsmelding om kommunereformen foreslo regjeringen å overføre ordningen med arbeids- og utdanningsreiser til kommunene. Dersom ordningen utvides til å gjelde denne type formål aktualiseres spørsmålet om ansvaret for ordningen bør overføres til kommune/fylkeskommune.

På denne bakgrunn vurderes det ikke som hensiktsmessig at ordningen med arbeids- og utdanningsreiser i regi av Arbeids- og velferdsetaten utvides til å gjelde politisk deltakelse.

Forslag 22: Stortinget ber regjeringen sikre at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et format som er tilgjengelig for alle.

Svar:

Det er viktig å sikre at all informasjon om sikkerhet og beredskap blir gitt i et format som er tilgjenge-

lig for alle. Tradisjonelt sett så har myndighetene ved «beredskapssituasjoner» varslet befolkningen via radio og TV, noe som er en utfordring for hørselshemmede. I dag er det heldigvis ikke slik at det offentlige kun gir informasjon gjennom etablerte nyhetsmedier. Det er mange eksempler på at ulike virksomheter bruker SMS varsling i kommunikasjon med borgerne, for eksempel har flere vannverk brukt SMS for å varsle berørte innbyggere om dårlig vannkvalitet. Sosiale mediere blir også stadig viktigere for å holde kontakt med borgere under en krise. Samtlige departementer er tilstede på Facebook, og mange er på Twitter, Instagram og flere andre plattformer.

Vi har en nødmeldingstjeneste som skal sikre at befolkningen får rask og riktig hjelp i en nødsituasjon. Tjenesten skal ha samme kvalitet uansett hvem som trenger hjelp, hvor brukerne befinner seg, og uavhengig av når på døgnet hendelsen inntreffer. Det jobbes kontinuerlig med å bedre denne tjenesten. Her er det et tverrdepartementalt samarbeid mellom Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I denne sammenheng er det etablert et pilotprosjekt som muliggjør tekstbasert kommunikasjon, slik at hørselshemmede kan kommunisere med nødmeldingstjenesten.

Forslag 23: Stortinget ber regjeringen sikre at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr slik at personer med nedsatt funksjonsevne sikres en trygg evakuering

Svar:

Kravene til brannsikkerhet i bygg, herunder evakuering, følger av tekniske forskrifter til plan og bygningsloven. Virksomheter som bruker bygg plikter å ha rutiner for evakuering og redning ved brann i byggverket. Brannvesenet skal føre tilsyn med virksomheters plikter i bygg der brann kan medføre tap av mange liv.

Evakuering fra transportmiddel er for øvrig en del av de tekniske krav til godkjente kjøretøy, herunder regler om universell utforming til buss som nevnt ovenfor.

Forslag 24: Stortinget ber regjeringen sikre at beredskapsplaner for katastrofer også ivaretar hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Svar:

Det er viktig at alle offentlig beredskapssetater i sine beredskapsplaner ivaretar hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Hver enkelt kommune er lovpålagt å utarbeide Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) innenfor sitt ansvarsområde. ROS- analysene skal gi grunnlag for å planlegge hvorledes kommunene på best mulig måte kan sikre borgerne, herunder spesielt de med nedsatt

funksjonsevne. Det er Fylkesmannen som fører tilsyn ved kommunenes beredskapsarbeid.

Forslag 25: Stortinget ber regjeringen, i arbeidet med ny teknisk forskrift TEK 17, unngå regler som reduserer graden av universell utforming av samfunnet, herunder en eventuell svekkelse av kravene til snusirkel for rullestol.

Svar:

Forslaget til TEK 17 er på høring. Regjeringen har prioritert endringer som har størst potensial for kostnadsreduksjon. En forutsetning for forslagene har vært at endringene ikke går på bekostning av viktige kvaliteter og sikkerhet. Vi har derfor i stor grad videreført dagens krav til tilgjengelighet og universell utforming, med noen presiseringer. For studentboliger foreslår vi imidlertid å redusere kravet til rullestolsirkel fra 1,5 meter til minimum 1,30 meter. 6-7 % av studentsamskipnadens hybelenheter er bygget med tilgjengelighet tilpasset studenter med nedsatt funksjonsevne. Kun 3 % av disse bebos i dag av en person som trenger en slik tilpasset studentbolig. Regjeringen mener derfor at behovet for hybelenheter tilpasset studenter med nedsatt funksjonsevne ivaretas.

Forslag 26: Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med servicehunder blir mer lik ordningen med førerhund for blinde og svaksynte.

Svar:

Det fremgår av Sundvolden-erklæringen at Regjeringen ønsker å gjennomgå forsøksordningen med servicehunder med sikte på å gjøre den mer lik ordningen med førerhund for blinde og svaksynte. Det har vært gjennomført et forsøksprosjektet med servicehunder i Arbeids- og velferdsetaten, hvor åtte brukere har hatt servicehund i en periode på to år. Formålet med prosjektet har vært å prøve ut om ordningen bidrar til økt selvstendighet for personer med nedsatt funksjonsevne og vurdere nytte og behov for servicehunder i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Prosjektet ble avsluttet våren 2016 og er nå evaluert.

Regjeringen har foreløpig ikke tatt stilling til om det bør innføres en permanent ordning med servicehunder finansiert av det offentlige, eller hvordan en slik ordning ev. skal utformes.

